

Energiteknikavdelningen
Bränsle och användning
Anna Lundborg
016-5442110
anna.lundborg@energimyndigheten.se

Jordbruksdepartementet
Skogs- och lantbruksenheten
Lotta Möller
103 00 Stockholm

Yttrande angående Möjligheter till intensivodling av skog (MINT)

Sammanfattning

- Utredningen är ett värdefullt dokument som belyser intensivodling ur ett antal viktiga perspektiv.
- Ökad skogsproduktion är av stor vikt i klimatarbetet. Avvägningar mot andra miljömål måste göras. Energimyndigheten anser att klimatmålet bör ges stor tyngd vid sådana avvägningar.
- Utredningens analyser av effekter på miljö, friluftsliv och kulturmiljön är svårtolkade. Valet av referensfall för jämförelse med intensivodling verkar få stor inverkan på resultatet av miljöanalyserna. Det förefaller ibland som om utredarnas antaganden om intensivodlingens utformning (t ex att ingen naturhänsyn tas) får större genomslag än de renodlade effekterna av gödsling och korta omloppstider.
- Energimyndigheten har inga invändningar mot utredningens diskussion och förslag på det rättsliga området.
- Energimyndigheten håller med om vikten av att identifiera marker där naturvärdena redan är låga, och att det måste vara möjligt att styra intensivodling till sådana områden.
- Energimyndigheten är positiv till förslaget att intensivodling får provas i formen "adaptiv skötsel" under 20 år, med uppföljning och i samverkan mellan olika aktörer

Energimyndighetens ställningstagande

Världens energitillförsel består till ca 80 % av fossila bränslen. För att minska utsläppen av koldioxid till acceptabla nivåer behövs en bred satsning på såväl energieffektivisering som på flera olika förnybara energislag och annan klimatneutral energiteknik, samtidigt som avskogningen måste minska och användningen av förnybara råvaror ska ersätta t ex fossilbaserade råvaror. Ingen enskild åtgärd bedöms vara tillräcklig, det behövs satsningar på ett flertal områden.

Ökad hållbar skogsproduktion är därför av stor vikt i klimatarbetet. Intensivodling av skog är positivt både genom att produktionen ökar av förnybar råvara och

förnybart bränsle, och för att skogens kolbalans samtidigt gynnas. Minimering av negativa effekter för andra miljömål är nödvändigt, men också avvägningar mellan miljömål. Energimyndigheten anser att klimatmålet här bör ges stor tyngd.

Av klimatskäl anser Energimyndigheten att främst gödsel som tillverkas med lustgasrening ska användas.

Utredningen är ganska vag om konsekvenserna för energisektorn.

Utredningens analyser av effekter på miljö, friluftsliv och kulturmiljön är svårtolkade. Utredarna har här antagit att ingen naturhänsyn tas inom de intensivodlade bestånden. Vid bedömningen av odlingssystemets effekter på biologisk mångfald, rekreation och friluftsliv, kulturmiljö och landskapsbild mm verkar det som att det i stora delar är dessa antaganden som står för de potentiella negativa effekterna, snarare än gödslingen och dess konsekvenser som tätare skogar och kortare omloppstider.

Vid beskrivningen av intensivodlingens miljöeffekter är det ofta otydligt hur referensbestånden ser ut. Energimyndigheten anser att referensfall av typen ”tätt planterad gran, likåldrigt och oskiktat bestånd, men ogödslat”, alltid ska finnas med som jämförelse, så att konsekvenserna av gödslingen kan renodlas.

Energimyndigheten efterlyser en djupare diskussion av möjligheten och nyttan av att förena intensivodling med åtgärder för naturhänsyn i beståndets utkant och omedelbara närhet, så som flerskiktade skogsbryn med inslag av lövträd och äldre träd.

Utredningen finner att intensivodling leder till minskade möjligheter för rekreation och friluftsliv, och därmed till minskad sysselsättning inom turistnäringen. Energimyndigheten har svårt att se att väl placerade intensivt skötta bestånd på 10 % av skogsarealen skulle minska människors intresse av att vistas i de övriga 90 procenten.

Utredningen betonar vikten av att identifiera marker där naturvärdena redan är låga, och att det måste vara möjligt att styra intensivodling till sådana områden. Energimyndigheten delar den uppfattningen.

Energimyndigheten har under en rad av år medfinansierat forskning om behovsanpassad gödsling och dess miljökonsekvenser. Myndigheten är positiv till att olika metoder med intensivare skogsskötsel provas och följs upp i praktisk verksamhet.

Vid trädplantering på fd jordbruksmark finns det beröringspunkter med EUs hållbarhetskriterier för (flytande) biobränslen. Kriterierna medger inte produktion av energiråvara för flytande biobränslen på vissa gräsmarker med höga biologiska värden.

Måttenheten kubikmeter är tveksam när det gäller stubbar och grot. Det hade varit tydligare med ton TS.

Energimyndigheten undrar om inte resultat från SLUs forskning om energiskog, Salix, och om beskogning av åkermark, kunde ha kommit till nytta i utredningen.

Specifika synpunkter

På sid 34, i produktionsavsnittet, sägs att samma miljöhänsyn tas i intensivodlingsfallet som i referensscenariot. I avsnittet om biologisk mångfald utgår dock analysen från att ingen naturhänsyn tas i det intensivodlade beståndet. Detta ter sig något inkonsekvent.

Sid 37: Ytor med låga naturvärden har valts för scenarier med intensivodling. Det är bra. Men läsaren hade haft nytta av lite mer beskrivande text om vad som kännetecknar dessa ytor.

Sid 74-75 kopplar intensivodling till körskador på kulturminnen. Markberedning och andra markstörande körningar förekommer ju även i vanligt skogsbruk, och Energimyndigheten menar att det i båda fallen måste vara möjligt att ta hänsyn där kulturlämningar förekommer.

Sid 82, värdering av "förlust av öppet landskap" när åkermark beskogas. Energimyndigheten menar att värderingen bör vara olika i slätt- respektive skogsbygd.

Sid 84. Här åsätts koldioxidutsläpp dels ett politiskt värde, och dels ett vetenskapligt värde som är betydligt lägre. Energimyndigheten undrar om detta ska läsas som att det enligt "vetenskapen" är samhällsekonomiskt olönsamt att begränsa utsläppen av koldioxid.

Sid 85. Här diskuteras perspektivet att koldioxidemissioner från träprodukter/bränslen kan betraktas som nettoemissioner i ett kort tidsperspektiv. Energimyndigheten menar att detta är ett feltänk när det gäller just merproduktionen från intensivodling, den bör snarare betraktas som en temporär kolsänka: Först vidtas åtgärder för att öka skogsproduktionen, och mer koldioxid binds i biomassan. Senare skördas skogen, och en del av skörden används som bränsle och blir koldioxid inom kort. Andra delar av biomassan blir kvar som träprodukter under längre tid.

Sid 85 diskuterar intensivodlingens lönsamhet, både ur ett företagsekonomiskt och ett samhällsekonomisk perspektiv. Intensivodlingen innebär en "klimatnytta", och utredningen diskuterar att odlaren skulle kunna få ökat incitament genom att få betalt för den koldioxid som binds. Energimyndigheten anser att formuleringen är olycklig, eftersom det kan tolkas som "betalning för koldioxid som tillfälligt binds i träden", och då blir det oklart hur motsvarande emissioner ska hanteras när trädbiomassan används. Om resonemanget istället relateras till såväl långsiktig ökning av skogens kolförråd, som till produktion av förnybar råvara och förnybart bränsle, blir det hela rimligare.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Tomas Kåberger. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit utvecklingsdirektören Lars Guldbrand, avdelningscheferna Josephine Bahr Ljungdell, Anneli Eriksson, Susan Linton Royen, Zofia Lublin, Andres Muld och Birgitta Palmberger, verksjuristen Fredrik Selander, enhetscheferna Anders Lewald och Sten Åfeldt, tf enhetschefen Svante Söderholm samt handläggarna Matti Parikka, Jonas Paulsson och Anna Lundborg, den sistnämnda föredragande.

Tomas Kåberger
Anna Lundborg